

Karabük İlindeki Rekreasyon Alanlarının Coğrafi Dağılışı *Geographical Distribution of Recreational Areas in Karabük Province*

Özgür GÖKMEN¹, İbrahim EGE²

^{1,2} Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük, Türkiye

ORCID:

Ö.G.: 0000-0001-8324-2010

İ.E.: 0000-0003-2179-2265

Corresponding Author:

Özgür GÖKMEN

Email:

ozgurgokmen11@gmail.com

Citation: Gökmen, Ö. ve Ege, İ. (2020). Karabük ilindeki rekreasyon alanlarının coğrafi dağılışı. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10 (3): 521-537.

Submitted: 26.04.2020

Accepted: 06.06.2020

Özet

Karabük ili doğal kaynakları, jeomorfolojik yapısı, Yenice Ormanları, Unesco Mirası Kenti Safranbolu ilçesi, tarihi kalıntıları, müzeleri, alışveriş merkezleri, kafe ve restoranları han ve hamamları ile rekreasyon etkinliklerinin gerçekleştirilmesi için gerekli potansiyele sahip illerden biridir. Bu çalışmada, coğrafya ilminin dağılışı ilkesi kapsamında Karabük ilindeki açık ve kapalı rekreasyon alanlarının coğrafi dağılışı ilçeler düzeyinde ele alınmıştır. Detaylı bir şekilde açıklanabilmesi amacı ile alan saha araştırması tarama modeli baz alınarak hazırlanmıştır. İlçelerin mülki sınırları içerisindeki rekreasyon alanlarının lokasyonları, uzaktan algılama ve CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) programları kullanılarak haritalar üzerine işaretlenmiştir. Yapılan arazi çalışmalarında rekreasyon alanlarında bazı sorunlar saptanmış ve bunlara yönelik öneriler geliştirilmiştir. İlçelerdeki rekreasyon alanlarının kitle iletişim araçları, akademik yayınlar vb. çalışmalar ile tanıtılması gerekmektedir. Rekreasyon potansiyeli yüksek olan Yenice Ormanları'nın doğal dokusu tahrip edilmeden, konaklama merkezleri inşa edilmelidir. Karabük ilinin önemli rekreasyon alanı, Keltepe Kayak Merkezinde günlük ihtiyaçlar haricinde, konaklama hizmeti verebilecek bir tesis bulunmamaktadır. Bu sahaya inşa edilecek oteller ile rekreasyon alanının gelişmesine ihme kazandıracaktır. Ayrıca ilçelerdeki rekreasyon alanlarının istatistik verilerinin düzenli bir şekilde tutulması ileriye dönük planlamalara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeleri: Coğrafya, Dağılışı, Karabük, Rekreasyon Alanları

Abstract

The province of Karabük possesses natural resources, geomorphological structures, Yenice forests, the UNESCO heritage town of Safranbolu, historic ruins, museums, shopping malls, cafes and restaurants, inns and public baths, and recreation activities. In this study, the geographic distribution of outdoor and indoor recreation areas in Karabük province is covered within the scope of the principle of distribution of Geography Science. The geographical distribution of recreation areas has been covered based on districts, and a detailed field survey has been prepared so that it can be explained in detail. The locations of the recreation areas within the district's boundaries are marked on maps using remote sensing and GIS (Geographic Information Systems) Programs. Some problems related to recreation areas were identified in the field studies and suggestions were developed for them. Mass media of recreation areas in districts and academic publications should be promoted. Accommodation centers should be constructed without destroying the natural texture of Yenice forests, which have high recreational

potential. Except for daily needs, there is no facility that can provide accommodation services in the ski resort of Keltepe, which is an important recreation area of Karabük Province. The hotels to be built in this area will accelerate the development of the recreation area. In addition, orderly retention of statistical data of recreation areas in districts will contribute to future planning.

Keywords: Geography, Distribution, Karabük, Recreation Areas

1. GİRİŞ

Rekreasyon genel olarak “boş zamanları değerlendirme” anlamında kullanılsa da kişilerin ya da grupların boş zamanlarında kendi istekleriyle katıldıkları, kişinin özgür zamanında zevk almak ya da bazı fiziksel, toplumsal ve duygusal davranışları kazanmak için yaptığı etkinlikler veya deneyimler olarak tanımlanmaktadır (Kılbaş, 2001). Rekreasyon ve turizm genel bir ifade ile insanların hayat kalitesini arttırarak tatmin seviyelerini etkilemede önemli rol almaktadır. Bundan dolayı rekreasyon ile turizm arasında ortak bir yaşam ilişkisinden söz edilmektedir. Bu sebeple rekreasyon ve turizm arasındaki çelişki ve etkileşimler giderek artan bir ilgi ile araştırmalara konu olmaktadır (Hacıoğlu,2009).

Rekreasyon ve turizm, coğrafyacıların ilgisini çok önceden beri çekmektedir. Rekreasyon coğrafyası konusu ile ilgili alan yazısı incelendiğinde ilk makale McMurray’ın 1930 yılında kaleme aldığı “The use of land for recreation” kabul edilmektedir. Makalede McMurray turizmi ayrı ve önemli bir arazi kullanım şekli olarak görmekte ve rekreasyonel arazi kullanımını analiz ederek coğrafyacıların bu alana yönelmesi gerektiğinin üzerinde durmaktadır. Yine rekreasyon ile ilgili 1935’te R.M.Brown tarafından yayımlanan “The business of recreation” adlı makalede konuyu ele alma ve haritalama güçlükleri bakımından coğrafyacılar rekreasyon alanları üzerine çalışma yapmaları çağrısında bulunmuştur. Günümüzde turizm ve rekreasyon coğrafyası üzerine birçok tez, makale, kitap, derleme vb. çalışmalar yapılmaktadır (Özgüç,2015). Rekreasyon coğrafyası tamamlayıcı, açıklayıcı, ön görücü ve normatif bilimsel araştırmalarının tüm seviyelerinde işlem görmektedir. Rekreasyon ve turizm coğrafyacıları tarafından sunulan en pragmatik bilgilerin bazıları, boş zamanla ilgili potansiyelin Ne? Nerede? Ne zaman? Nasıl? ve Neden? olduğunu açıklamaktadır. Bununla birlikte coğrafyacıların rekreasyon alanlarının lokasyonu, ulaşım ağı, değer kapasitesi, çekicilik seviyesi gibi etkenleri saptayabilmeleri için ön görü ve normatif çalışmalarda bulunulması gerekmektedir. Bu çalışmalar ile rekreasyon alanlarının mevcut durumu saptanmakta ve alanın gelişmesi için planlamalar yapılmasına zemin hazırlanmaktadır (Janiskee ve Mitchell,1989).

Rekreasyon ile turizm farklı iki kavram olmasına rağmen aralarında yakın ilişkiler olduğunu bilinmektedir. Her ikisinde de kaynaklar müşterektir ve amaç benzerliği söz konusu olmaktadır. Bir ülkede turizmin gelişmesinde rekreasyonun önemli bir yeri bulunmakta ve rekreasyonun alanlarının gelişmesi ise doğrudan turizme etki etmektedir (Murray,1930). Bu çalışmada Karabük il sınırları içerisinde yer alan açık ve kapalı rekreasyon alanları, ilgili mercilerin güncel verileri ile yerinde tespit edilmiş ve alanların coğrafi dağılışı harita üzerinde gösterilmiştir.

2. BOŞ ZAMAN ve REKREASYON KAVRAMI

Günümüzde boş zaman kavramı ücretli bir iş ve zorunlu aktiviteler (uyumak, işe gitmek, kişisel bakım, ailevi sorumluluklar vb.) ile geçirilen zaman dışındaki zamanlara vurgu yapılan kavramdır. Günlük, haftalık, yıllık tatiller ile emeklilik dönemi boş zamanlara verilebilecek örneklerdir (Martin ve Mason 2003). Boş zaman birçok faaliyeti ve aktiviteyi gerçekleştirdikten sonraki vakitleri işaret eden bir kavramdır. İnsanların var olabilmesi, yaşantılarını sürdürebilmeleri ve toplumsal sistem içerisinde sağlıklı bir şekilde yaşamlarını idame ettirmeleri için boş zaman kavramı oldukça önemli bir husustur (Clawson ve Knetsch, 1971). Rekreasyon ise, insanların “varoluş (uyuma-yeme-içme vb.)” ve çalışma (işe gidiş-geliş, çocuklar için okul,

kadınlar için ev işleri vb.) için gerekli olanın dışındaki tüm zamanlar” olarak tanımlanan boş zamanlarında yaptıkları faaliyetleri ifade eden bir kavramdır (Özgüç, 2015). İnsanların birbirleri ile olan davranışları ve doğayla olan etkileşimlerini konu alan doğal çevrede meydana gelen boş zaman faaliyetlerine açık alan rekreasyonu denilmektedir (Plummer, 2009). Boş zaman ile rekreasyon kavramları birbirinin aynısı gibi algılansa da farklı iki kavram olduğu idrak edilmelidir. Fakat bu iki kavram arasında gözle görülür bir şekilde entegrasyon ilişkisi söz konusudur. Yani boş zaman oluşturulmadan, rekreasyon faaliyetlerinin de gerçekleşmesi mümkün olamaz. Aynı şekilde her boş zamanda yapılan aktivite de rekreasyon faaliyeti değildir. Ayrıca rekreasyon faaliyetleri toplumsal ve fiziksel çevrenin olumsuz yöndeki etkileri sonucunda insanların rahatlama, gevşeme motive olma gereksinimlerini karşılamaktadır (Aslan, 1993). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere rekreasyon etkinliklerinde özgür irade kavramı önem arz etmektedir. Zira bireyin doktor kontrolünde termal otele gitmesi bir termal turizm faaliyeti olarak değerlendirilirken, rekreasyon etkinliği olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Rekreasyondaki temel amaç; hür irade ile gidilen mekanlarda dinlenmek, rahatlamak ve enerji toplamaktır (Çevirgen, 1996).

İnsanlar rahatlamak, dinlenmek ve eğlenmek vb. temel ihtiyaçlarını rekreasyon faaliyetleri ile gerçekleştirmektedir. Coğrafya ilmine göre rekreasyon tam anlamı ile tanımlanamasa da turizm ve rekreasyon coğrafyasındaki en temel kavramı oluşturmaktadır. Rekreasyon kavramı öncelikle “turizm”, “boş zaman”, “spor”, “oyun”, “eğlence” ve bir ölçüde de “kültür” ile iç içe geçmiştir. Yani rekreasyon birçok şekli olan tek bir olgu değildir. Farklı lokasyonlarda kendilerine çeşitli doyumlar sağlayacak her biri değişik kaynakların kullanımına talep gösterdiği on binlerce farklı olgudur.

Rekreasyon faaliyetleri çeşitli şekillere ayrılabilir. “Kapalı ve açık mekânlarda sürdürülebilmelerine göre” ya da “Katılımcı ve izleyici olarak” ayırım yapılabilir. Aslında rekreasyon faaliyetleri için yapılan ve daha sık şekilde kullanılan ayırım şehirselle ve kırsal şeklindedir. Şehirde yer alan rekreasyon faaliyetleri insanların yakın çevrelerinde bulabilecekleri faaliyetlerdir. Bunlar; sinema, tiyatro, eğlence merkezleri, kapalı ve açık spor tesisleri, hayvanat bahçeleri vb. gibi alanlardır. Kırsal rekreasyon faaliyetleri geniş arazi kullanımı ve bazı doğal özellikler gerektirdiğinden ancak kırsal alanlarda gerçekleştirilebilir. Bunlar; özel çiftlikler, sahiller, kumsallar, korular, botanik bahçeleri kanallar, baraj gölleri vb. yerlerdir (Özgüç, 2015).

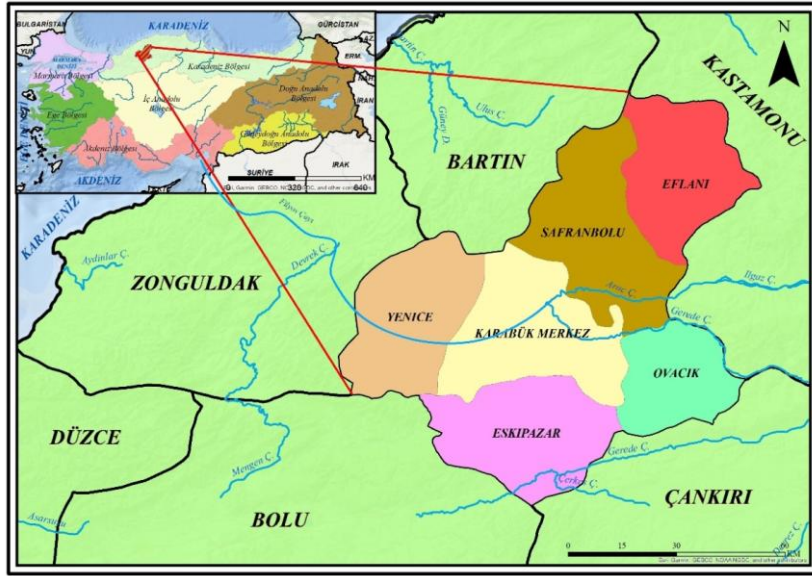
3. MATERYAL ve YÖNTEM

Karabük ili, Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi coğrafi sınırları içerisinde yer alan Batı Karadeniz Bölümünde bulunmaktadır. Karabük, yüzölçümü 4145 km² olup kuzeyinde Bartın, doğusunda ve kuzeydoğusunda Kastamonu, güneydoğusunda Çankırı, batısında Zonguldak, güneybatısında Bolu illeri ile sınırlandırılmıştır. Karabük konumu itibarıyla bölgenin önemli bir kavşak noktası durumundadır.

Tablo 1. Karabük İlinin Çevre İllere Göre Uzaklığı

İlin adı	Uzaklığı (km)
1. İstanbul	400
2. Ankara	230
3. Düzce	204
4. Çankırı	195
5. Zonguldak	170
6. Bolu	130
7. Kastamonu	120
8. Bartın	80

Kaynak: Karabük Valiliği

Harita 1. Karabük İlinin Lokasyonu

Çalışmanın konusu olan Karabük ilindeki rekreasyon alanlarının coğrafi dağılımı, ilçeler bazında ele alınmış ve daha detaylı bir şekilde açıklanabilmesi için ayrıntılı saha araştırması, tarama modeli baz alınarak hazırlanmıştır. Öncelikle çalışma ile ilgili alan yazıları taraması yapıldıktan sonra Kültür ve Turizm bakanlığı ile, Karabük İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün güncel resmi internet sitelerinden, Safranbolu Turizm Dayanışma Bürosu'nun gezi rehberi ve programlarından faydalanılmıştır. Araştırmada ilçelerin mülki sınırları içerisinde bulunan rekreasyonel faaliyet alanları, uzaktan algılama (Google Earth) ve CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) programları kullanılarak rekreasyon alanlarının coğrafi dağılımları harita üzerinde işaretlenmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Rekreasyon potansiyeli, bir konumun rekreasyon faaliyetlerini destekleme konusundaki doğal kapasitesidir. Rekreasyon potansiyelini tahmin etmek için iki önemli kriter geliştirilmiştir. Bunlar; konumun 'içerdiği doğal cazibe' ve 'rekreasyon fırsatı'dır. Cazibe merkezleri, rekreasyon için potansiyel olarak kullanılacak tüm nesnelere, fenomenlere ve hatta tesisleri ifade etmektedir. Örneğin, belirli bir yerde bir şelalenin veya tarihi yapıtların bulunması rekreasyon için kullanılacak bir fırsat olarak düşünülmektedir (Lew, 1987). Aynı şekilde rekreasyon alanlarının değerlendirilmesi ve gelişmesi sonucunda yakın lokasyondaki konaklama alanlarının, dükkanların, piknik ve kamp alanları sayılarında artış olmaktadır. Bu konumların birçoğu kendi başlarına çekici olmakla birlikte, ziyareti teşvik etmekte, bulunduğu sahanın ekonomik ve sosyal yaşam standartlarını arttırmaktadır (Chhetri ve Arrowsmith, 2008).

Ülkemizdeki rekreasyon alanlarına sahip olan illerin yüzölçümü, rekreasyon alan varlığı, doğal ortam özellikleri ve kentlerin sosyal, ekonomik ve kültürel yapıları birbirinden farklıdır. Bu bağlamda Türkiye’deki illerin sosyal ve kültürel alt yapı alanları kapsamında piknik ve eğlence (açık rekreasyon) alanları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 2. Piknik ve Açık Eğlence Alanı En Fazla Olan 20 İl

İl Adı	Hektar (ha)	İl Adı	Hektar (ha)
1.İstanbul	3.438	11.Bursa	643
2.Konya	2.119	12.Kahramanmaraş	580
3.İzmir	1.167	13.Kütahya	574
4.Muğla	1.501	14.Adıyaman	526
5.Antalya	1.070	15.Sakarya	492
6.Kocaeli	1.062	16.Eskişehir	489
7.Ankara	977	17.Karabük	481
8.Adana	888	18.Uşak	445
9.Kayseri	806	19.Afyonkarahisar	424
10.Denizli	722	20.Düzce	408

Kaynak: T.C Tarım ve Orman Bakanlığı (2018).

Yukardaki çizelgede elde edilen veriler sonucunda, Karabük il sınırları içerisinde bulunan açık rekreasyonel alanlarının ülke bazında sıralaması gösterilmektedir. Buna göre Karabük ili, Türkiye’nin açık alan rekreasyonel alanlarının dağılımında 481 (ha) alanı ile 17. sırada yer almaktadır.

Tablo 3. Karabük İlindeki Başlıca Kapalı Rekreasyon Alan Sayıları

Sinema salonu	12
Tiyatro salonu	3
Kapalı ve Açık Spor Alanları	8
AVM (Alış-Veriş Merkezi)	4
Kafe ve Restoran	3000-3500
Müzeler	4

Kaynak. TÜİK ve Esnaf ve Sanatkarlar Odası (2018).

Tablo 2’de Karabük il sınırları içerisindeki başlıca kapalı rekreasyon alanlarının sayıları gösterilmektedir. Buna göre İl sınırları içerisinde 12 sinema salonu, 3 tiyatro salonu, 4 AVM, 4 müze ve Karabük Esnaf Odası’nın 2018 verilerine 3000-3500 aralığından kafe ve restoran bulunmaktadır.

Karabük ilinin içerisinde bulunduğu Paflagonya bölgesi farklı dönemlerden beri birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Buraya yerleşen ilk kavim Hititler ile akraba oldukları bilinen Gasgaslar’dır. Gasgaslardan sonra ise Hititler, Kimmerler, Dorlar, Paphlagonlar, Kapadokyalılar Hellenler, Partlar, Galatyalılar, Britanyalılar, Romalılar hüküm sürmüştür (Gökoğlu,1952). Roma’nın ikiye ayrılmasıyla birlikte Paphlagonia bölgesi, Doğu Roma sınırları içerisinde kalmıştır. Bölgeye Türk akınları 11. yüzyılda başlamış ve Bizans’ın hakimiyeti yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır. Yapılan mücadeleler sonrasında 1190 yılında Türkler bölgeye hâkim olmuşlardır (Kalyoncu ve Tunçözgür,2012). Bu nedenle günümüzde Karabük ilinde birçok tarihi eser ve kalıntılar bulunmaktadır. Ayrıca Karabük derin kanyonları, kayak merkezi, mağaraları, müzeleri, han ve hamamları, cami ve kiliseleri, eşsiz bir ekosisteme sahip olan Yenice Ormanları, 1994 yılında UNESCO tarafından “Dünya Miras Kenti” unvanını almış Safranbolu ilçesi, mesire alanları, AVM’leri, sosyal tesisleri (stadyum, halı saha, oyun parkları vb.) kültür merkezleri ile rekreasyon potansiyelini her geçen gün arttırmaktadır. Rekreasyon faaliyetleri açık ve kapalı

mekanlarda gerçekleştirilmektedir. Karabük, yüz ölçümüne düşen ormanlık alan bakımından %72'lik oranı ile ülkemizin en fazla ormanlık alana sahip olan ilidir (Orman Genel Müdürlüğü, 2019). Bu durum ildeki eko turizmin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Yoğun ormanlık alanları ve vadiler piknik yapmaya elverişli olduğu kadar, yaylacılık faaliyetleri, yürüyüş, tırmanma, bisiklet, son dönemlerin ilgi odağı olan bungee jumping gibi ekstrem sporlar ile açık alan rekreasyon etkinliklerinin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Kapalı mekanlarda ve evlerde toplumun kullanımı için ayrılmış boş zaman değerlendirme etkinliklerin ve aktivitelerin yapıldığı kapalı alanlardaki rekreasyon faaliyetlerine kapalı alan rekreasyonu adı verilmektedir (Hazar, 2003). Kapalı alan rekreasyon etkinliklerinin açık alan rekreasyon etkinlikleri kadar doğa ve hava koşullarından etkilenme olgusu yoktur. Çünkü bu tip etkinlikler bireylerin ve toplumların istedikleri zamanda ve mekânda her daim yapabilecekleri faaliyetlerdir (Gül, 2014). Karabük il mülki idari sınırları içerisinde yer alan Safranbolu ilçesinde Tarihi Safranbolu Evlerinin yanı sıra, birçok ilçesinde hamamlar, hanlar, camiler, kiliseler, yer altı mağaraları, kültür merkezleri, AVM'ler, müzeler, kapalı spor tesisleri, fuar ve kongre merkezleri kapalı rekreasyon alanları içerisinde yer almaktadır.

4.1.Karabük Merkez İlçesi

Karabük merkez ilçesi, doğusunda Safranbolu ilçesi, güneyinde Eskipazar ilçesi, batısında Yenice ilçesi ile kuzeyinde Bartın iline bağlı Ulus ilçesi tarafından çevrilmiştir. Merkez ilçe mülki sınırları içerisinde 28 mahalle ve 37 köy yerleşim sahası bulunmaktadır. Merkez ilçe süratli bir şekilde sanayileşme ve eş zamanlı olarak sosyal hayat açısında gelişme evresine girmiştir. Merkez ilçede bulunan Karabük Demir-Çelik Fabrikası yoğun bir işçi göçüne sebep olmaktadır. Bu sayede son dönemlerde merkez ilçedeki rekreasyon alanlarının sayılarında artışlar meydana gelmiştir.

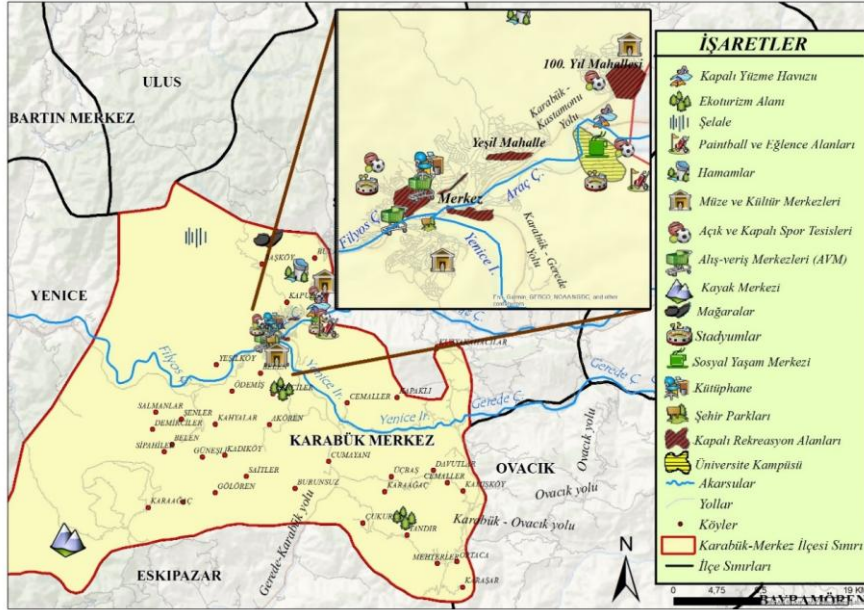
Merkez ilçede kurulmuş olan alış-veriş merkezleri, kafeler ve restoranlar şehirle birlikte planlı olarak gelişme göstermiştir. Kapalı ve açık rekreasyon alanları geniş caddeleri bulunan, her yönden ulaşım kolaylığı sağlanmış, otopark imkanlarının olduğu sosyal ve ekonomik açıdan orta ve yüksek sınıfın bulunduğu bölgede kurulmuştur. Merkez ilçenin çekirdeğinde AVM'ler, kafe ve restoranlar, Halk Kütüphanesi, Demir-Çelik Müzesi, kapalı spor tesisleri yer alırken 100.Yıl Mahallesi, Üniversite mevkiinde yoğun olarak kafe ve restoran alanları, kapalı yüzme havuzu, paintball ve eğlence merkezleri, kütüphane ve kültür merkezi kapalı rekreasyon alanları bulunmaktadır. İlçede 2019 yılında hizmete giren Karabük Şehir Parkı önemli açık rekreasyonel faaliyet alanıdır. Keltepe Kayak Merkezi, son dönemlerde yapılan yatırımlar sonucunda Karabük-Zonguldak-Bartın illeri için kış turizmi etkinlikleri bakımından önemli bir potansiyele sahiptir.

Foto 1. Keltepe Kayak Merkezi (Orijinal, 2020)

Ayrıca, Bulak Köyü sınırlarında bulunan Bulak Mağarası, Başköy köyü yakınlarında Baklabostan Şelalesi, Çerçiler ve Tandır köylerinde eko turizm sahaları, merkez ilçenin önemli açık alan rekreasyon alanlarını oluşturmaktadır.

Harita 2. Karabük Merkez İlçesinin Açık ve Kapalı Rekreasyon Alanları

4.2. Safranbolu İlçesi

Safranbolu ilçesi, kuzeyinde Bartın ili ile Eflani ilçe merkezi, doğusunda Kastamonu ili, güneyinde Karabük il sınırları içerisinde yer alan Ovacık ilçesi ve batısında Karabük il yönetsel merkezi tarafından çevrelenmiştir. İlçe mülki idare sınırları içerisinde 21 mahalle ve 60 köy (kırsal) yerleşim merkezi bulunmaktadır.

Karabük mülki idari sınırları içinde kalan Safranbolu ilçesi doğal, kültürel ve görsel değerleri ile gerçekleştirilen rekreasyonel faaliyetlerinin en yoğun olduğu alandır. Bu nedenle ilçe hem yurt içinden hem de yurt dışından gelen birçok turiste ev sahipliği yapmaktadır. 1975 yılında Yüksek

Anıtlar Kurulunun Safranbolu'yu "Kentsel Sit" ilan etmesiyle, akademik düzeyde başlayan kente olan ilgi zamanla tüm dünyaya yayılmıştır. Safranbolu sahip olduğu kültürel mirası ve bu mirası korumadaki başarısı ile 1994 yılında UNESCO tarafından "Dünya Miras Kenti" unvanını almış, bu da Safranbolu'nun tüm dünyanın ilgisini çekmiştir (Özdemir, 2011).

Foto 2. Tarihi Safranbolu Evleri (Orijinal, 2020)

İlçenin turistik ve tarihi eserlerin yoğunlaştığı kesime Tarihi (Eski) Çarşı denilmektedir. Eski Çarşının kapalı rekreasyon alanları içinde, Safranbolu ilçesini Türkiye de ve Dünyada üne kavuşturan Tarihi Safranbolu Evleri bulunmaktadır. Osmanlı sivil mimarisinin ihtişamlı yapısı olan bu evler 18 ve 19.Yy başlarında yapılmış ve tarihi çarşı kısmında yaklaşık 2000 geleneksel Türk evi bulunmaktadır. Eski çarşının tepelik kısmında, Hükümet Binası, Saat Kulesi ve Kent Tarihi Müzesi bulunmaktadır. Eski çarşının merkezi kısmında 1645 yılında Karabaşzade Hüseyin Efendi tarafından yapılan Cinci Hanı yer almaktadır. Çarşı merkezinde hamam kültürünün en güzel örneğini teşkil eden ve Hüseyin Efendi tarafından yaptırılan Cinci Hamamı bulunmaktadır. Eski çarşının göbeği olarak adlandırılan çukurluk mevkiinde Sadrazam Köprülü Mehmet Paşa tarafından yaptırılan Köprülü Mehmet Paşa Camii ile Safranbolu'lu Sadrazam İzzet Mehmet Paşa tarafından yaptırılan İzzet Paşa Camii dikkat çeken eserlerdir. Çarşının güneyinde ise deri işlenen fabrika anlamına gelen ve Kurtuluş Savaşı için çarıkların dikildiği eski Tabakhane atölyeleri yer almaktadır. Çarşı merkezinde birçok ev eşyası, lokum satış dükkanları, kafe ve restoranlar Eski Çarşının kapalı rekreasyon alanlarını oluşturmaktadır. Eski çarşının açık rekreasyon alanlarını ise Hıdırlık Tepesi, Güneş saati ve Taş Değirmen (Saklı Cennet) oluşturmaktadır.

Safranbolu ilçe merkezine ise Yeni Çarşı denilmektedir. İlçe merkezinde birçok alışveriş merkezi, kafe ve restoranlar gibi kapalı rekreasyonel alanları bulunmaktadır. İlçe merkezine 2 km uzaklıkta açık ve kapalı spor tesisleri yer almaktadır. Safranbolu ilçe merkezine 13 km uzaklıkta olan Düzce kanyonu foto safari ve yaban hayatının koruma alanı olarak düzenlenmiş bir alandır. Ayrıca ilçede Tokatlı Kanyonu üzerine Sadrazam İzzet Paşa tarafından yaptırılan İnce Kaya Su Kemerli bulunmaktadır. Tokatlı Kanyonu ise yürüyüş parkurları bulunan bir açık rekreasyon sahasıdır. Düzce Kanyonu, Sırçalı Kanyonu ve Sakaralan Köyü Yağcı Kanyonu birbiriyle bağlantılı

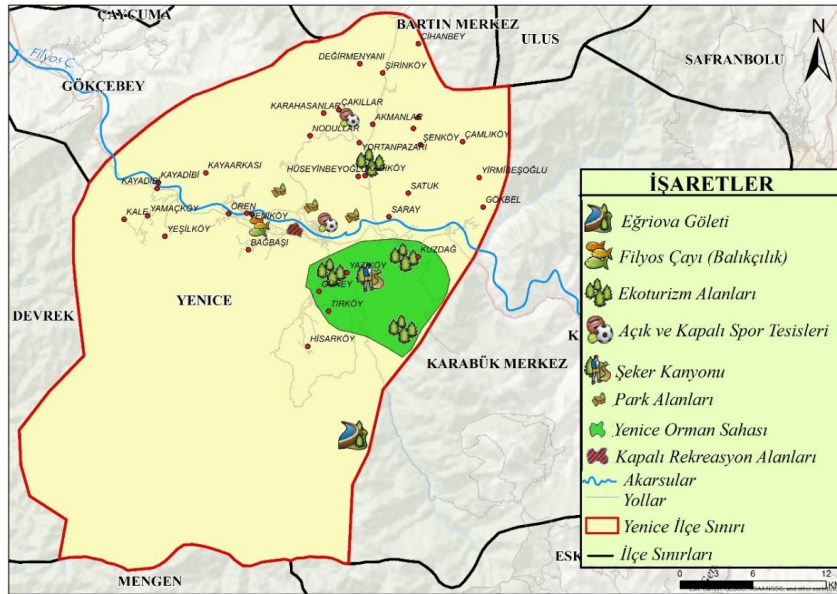

Karabük İlindeki Rekreasyon Alanlarının Coğrafi Dağılışı

rekreasyon etkinlikleri denilmektedir (Atken, 2003). Bu etkinlikler genelde piknik, atlı-yaya yürüyüşleri, kılavuzlu turlar, çeşitli spor etkinlikleri, manzara seyri vb. olabileceği gibi hiçbir bedensel etkinlikte bulunmaksızın bir süre orman havasını teneffüs etme, orman ekosistemine özgü ortam içinde zihinsel ve bedensel dinlenme şeklinde de gerçekleştirilmektedir (Aslanboğa ve Gül, 1999). Yenice Ormanlarında, gününbirlik veya kamplı yürüyüş güzergâhları ile bisiklet rotaları dışında; kanyoning, kaya tırmanışı, kuş gözlemi, foto safari, botanik yürüyüşleri, rafting ve yamaç paraşütü gibi outdoor (açık hava) aktiviteleri yapılabilmektedir. 2009 yılında Karabük Valiliği ve Yenice Kaymakamlığı tarafından oluşturulan bir proje ile 210 km boyunca işaretlenen yol üzerinde 21 yürüyüş parkuru işaretlenmiştir. Yürüyüş parkurları gününbirlik, kısa ve uzun olmak üzere 3 kategoride toplanmıştır (Polat ve Polat, 2012).

İlçenin doğusunda yer alan Tirköy, Güney, Yazıköy ve Kuzbağ köy yönetsel alanlarında ilçenin, potansiyeli en yüksek açık alan rekreasyon sahası Şeker Kanyonu ve eko turizm (kanyoning) alanı bulunmaktadır. İlçenin güneyinde Eğriova Göleti'nde kamping ve balıkçılık faaliyetleri yapılmaktadır. İlçenin diğer açık alan rekreasyon faaliyetlerinin yapılabilecek lokasyonları; Yenice Orman İçi Dinlenme Tesisleri, Yortan Mesire ve diğer mesire alanları ve Göktepe Tabiat Parkıdır. İlçedeki açık ve kapalı spor tesisleri, Yortan Beldesi idari sınırları içerisinde ve Yenice ilçe merkezinde bulunmaktadır. İlçede son dönemlerde Filyos Çayı üzerinde balıkçılık faaliyetlerin yoğun bir şekilde yapıldığı saptanmıştır. Kapalı rekreasyon alanları ilçenin merkezinde (kafe-restoran-eğlence merkezleri) kurulmuştur.

Harita 4. Yenice İlçesinin Açık ve Kapalı Rekreasyon Alanları

4.4.Eskipazar İlçesi

Eskipazar ilçesi doğusunda Çankırı ilinin Çerkeş ilçesi, kuzey doğusunda Karabük iline bağlı Ovacık ilçesi, batısında Bolu'nun Mengen, güney batısında Gerede ve kuzeyde Karabük merkez ilçesi ile sınırlandırılmıştır. Eskipazar ilçesi mülki idari sınırları içerisinde 7 mahalle ve 50 köy yönetsel alanı bulunmaktadır.

Eskipazar ilçesinin rekreasyon faaliyetlerinin gerçekleştiği alanlar genel olarak şehir merkezi ve yakın çevresinde toplanmıştır. Bu alanların içerisinde en önemli rekreasyon alanı Hadrianapolis Antik Kenti'dir. Bu antik kent Eskipazar ilçe merkezine 4 km uzaklıktadır (Keleş-Çelikbaş-Yılmaz 2011, 39; Keleş vd. 2015, 661; Çelikbaş vd. 2017, 645). Yapılan kurtarma kazılarında erken Hristiyanlık dönemine ait Bizans Kilise kalıntısı ve kilise zemininde çeşitli figürlerden oluşan

mozaikler bulunmuştur (Keleş-Çelikbaş-Yılmaz 2014, 271-290). Hristiyan inancına göre cennette bulunan 4 nehrin adları geçtiği ve bu adların yazılı olduğu başka mozaığın ülkemizde bulunmadığı öğrenilmiştir. Bu bulgular antik şehrin Piskoposluk merkezi olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir (Kılavuz ve Çelikbaş,2013; Keleş-Çelikbaş 2019, 188-189; Çelikbaş 2019, 80). Ayrıca ilçede Roma döneminde önemli bir yerleşim merkezi olan Kimistene Antik Kenti bulunmaktadır

Foto 3. Hadrianapolis Antik Kenti (Tunç, 2018).

Foto 4. Antik Kentteki mozaikler (Çelikbaş, 2018)

İlçenin Deresemail Köyü yönetsel alanı sınırları içerisinde, sığınma amaçlı yapılmış Asar Kalesi bulunmaktadır. İlçe merkezinde halkın rahatlaması ve enerji toplaması amacıyla tasarlanmış olan açık ve kapalı rekreasyon alanlarının bulunduğu Sarı Kale ilgi çekmektedir. Kulat Köyü sınırları içerisinde bulunan yayla da Bahattin Gazi Türbesi bulunmakta ve her temmuz ayında anma törenleri yapılmaktadır. İlçede Akkaya Termal Kaynağı ve hamamları sağlık turizmi açısından potansiyeli yüksek sahadır. Eskipazar ilçesinde birçok ekoturizm sahası bulunmaktadır. Bunların içerisinde en önemlisi Çetiören Mesire alanıdır. Bu alan Eskipazar ilçesinin kuzeyinde yer alırken, 2500 kişilik anfi tiyatro şeklinde düzenlenmiş yağlı güreş alanı ile foto safari yapılabilecek

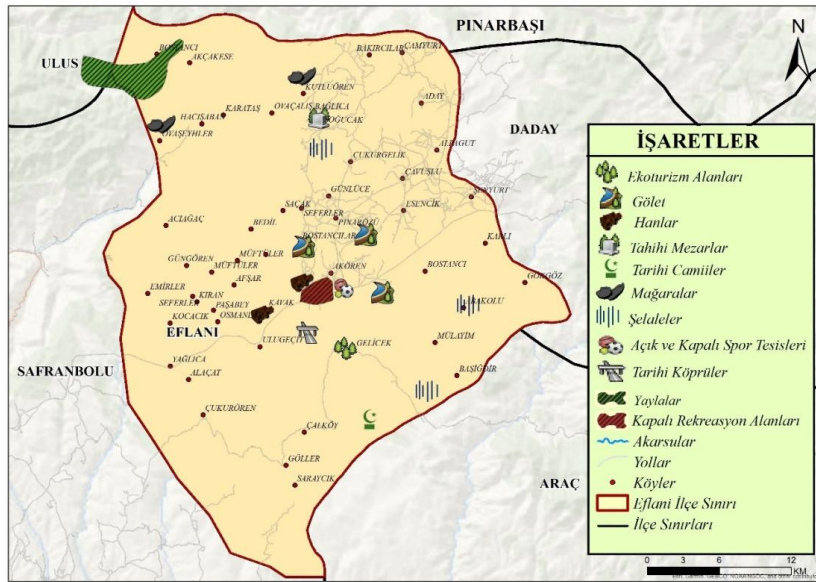

Foto 5. Ortakçı Gölü (Orijinal, 2019)

Eflani ilçesinde kapalı rekreasyon alanları ilçe merkezinde yoğunluk göstermektedir. İlçe merkezinde kapalı spor tesisleri, hanlar, restoran ve kafeler bulunmaktadır. Demirli köyünde 1453 yılında Candaroğlu İsmail tarafından yaptırılmış olan Küre-i Hadid Camii bölgenin en eski yapıları içerisinde yer almaktadır. Eflani ilçesinin ilçe merkezinde bulunan 1884 yılında yapılan Taşhan ilçenin en önemli tarihi yapısıdır. İlçede, Ulugeçit Köyü'nde bulunan ve köyün ismi ile anılan Ulugeçit Mağarası 1945'li yıllarda II Dünya Savaşı'nın endişesi ile mağara sığınak olarak kullanılmıştır. Günümüzde mağara yerli ve yabancı turistlerce ziyaret edilmektedir. İlçede Kutluören Köyü'nün kuzeyinde birçok mağara bulunmaktadır Kutluören Köyü'nün güneyin yer alan Soğucak Köyü'nde tarihi mezarlar önemli kapalı rekreasyon alanıdır.

Harita 6. Eflani İlçesinin Açık ve Kapalı Rekreasyon Alanları

4.6.Ovacık İlçesi

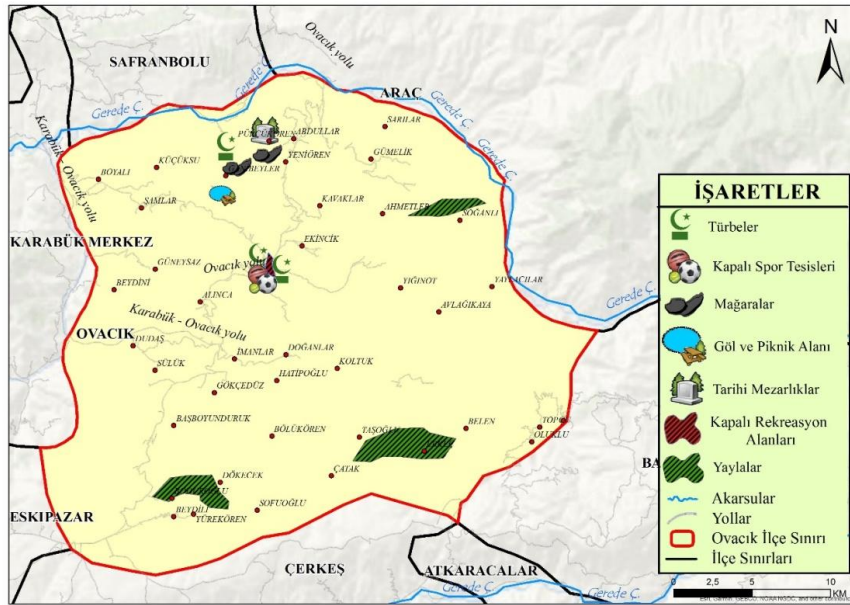
Ovacık ilçesi, kuzeyde Safranbolu ilçesi, batıda Karabük İl merkezi, güneyde Çankırı il idari sınırı içinde bulunan Çerkeş, Atkaracalar ve Bayramören ilçeleri doğusunda Kastamonu iline bağlı Araç ilçesi ile sınırlandırılmıştır. İlçe mülki sınırları içerisinde 1 mahalle ve 42 köy bulunmaktadır. Ayrıca Ovacık ilçesi 2019 yılı nüfus verilerine göre Türkiye'nin en az nüfuslu ilçesidir.

Karabük İlindeki Rekreasyon Alanlarının Coğrafi Dağılışı

Ovacık ilçesi, Batı Karadeniz Bölümü'nün yüksek jeomorfolojik üniteleri olan Ilgaz ve Köroğlu Dağları'nın uzantısında yer almaktadır. Bu nedenle ilçe, ormanlık sahası ve yaylaları geniş alan kaplamaktadır. İlçenin en geniş yaylaları arasından olan Çatak-Belen Yaylası, Göllü Yayla ve her yıl şenliklerin düzenlendiği Bodurlu Yaylası ilçenin önemli açık rekreasyon alanlarını oluşturmaktadır. Bu yaylalar, yaz ayları sıcaklığından kurtulmak isteyen insanların yoğun uğrak alanı olan sayfiye yaylarıdır (Özçağlar, 2015). Bir zamanlar hayvan otlatılan bu alanlar günümüz koşullarında ilçe adına önemli açık rekreasyon alanı olarak kullanılmaktadır. İlçede Küçüksoy Köyü yönetsel alanının güneyinde yer alan Karagöl Piknik Alanı ilçenin diğer açık alan rekreasyon sahasıdır.

Ovacık ilçesi sınırları içinde kalan Pürçükören Köyü, Karakoyunlu Mahallesi Lidya uygarlığına kadar uzanan kaya mezarları bulunmaktadır. Bu mezarlıklara Karain Kaya Mezarlıkları denilmektedir. İlçe merkezinde Can Baba ve Yerli Baba Türbeleri bulunurken, Pürçükören köyünde Horasanlı Musa Efendi Türbesi bulunmaktadır. İlçenin kuzeyinde bulunan Yeniören ve Ganibeyler köyleri yönetsel alanlarında Kayadibi Mağaraları yer almaktadır. İlçenin merkezinde kapalı ve açık spor tesisleri, restoranlar ve kiraathaneler kapalı rekreasyon alanlarını oluşturmaktadır.

Harita 7: Ovacık İlçesindeki Açık ve Kapalı Rekreasyon Alanları

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, Coğrafya ilminin dağılışı ilkesi ön planda tutularak Karabük ilinin açık ve kapalı rekreasyonel alanları ilçeler düzeyinde harita üzerinde işaretlenmiş ve alanların mevcut durumu ortaya konmuştur. Karabük ili; dünyaca ünlü Safranbolu ilçesi, Yenice Ormanları, tarihi kalıntıları, antik kentleri Türk-İslam mimarisine sahip olan camileri, hamamları, hanları ile ormanlık alanları, jeomorfolojik yapısı, bitki ve hayvan türleri, su kaynakları, alışveriş merkezleri, kafe, restoran ve eğlence merkezleri nedeniyle açık ve kapalı rekreasyon alanlar bakımından ülkemizin önde gelen illerinden biridir.

Birçok coğrafyacının değindiği gibi rekreasyonel sahalarn dağılımı, rekreasyonel alanların rasyonel kullanımı, bu alanlara uygun doğal yapıyı deforme etmeyecek şekilde tesislerin arttırılması ve rekreasyonel alanların tanıtılması kapsamında akademik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Karabük ilindeki rekreasyonel faaliyetlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği ve birçok tur şirketinin gezi planlarında olan Safranbolu ilçesi haricinde, diğer ilçelerdeki rekreasyonel alanlarının da tanıtılmalıdır. Bu bağlamda Eskipazar ilçesindeki Hadrianapolis

Antikkenti Hristiyan inancına göre cennette bulunan 4 nehrin adları geçtiği mozaiklerin ve piskoposluk merkezi olma ihtimali açısından yerli ve yabancı ziyaretçi çekme potansiyeli oldukça yüksek olan sahadır. Reklamlar, akademik çalışmalar, dergiler, broşürler, TV ve radyo yayınları ile antik kent tanıtılmalı ve turların gezi planlarına dahil edilmesi sağlanmalıdır.

Yenice İlçesi orman içi rekreasyon alanlarının potansiyelinin oldukça yüksek olduğu bilinmektedir. Yenice ilçesi konum itibariyle Zonguldak-Bartın-Karabük üçgeni üzerinde kavşak konumunda bulunması tur programlarının daha fazla yapılabilmesi adına ilçe avantajlı konumdadır. Bu bağlamda çeşitli çalışmalarla var olan talebin daha da arttırılması sağlanmalıdır. Yurt içi ve yurt dışından gelen daha uzun süre sahada kalmak isteyen turistler için, Yenice Ormanlarının doğal yapısının deforme edilmeden konaklama tesislerinin sayısının arttırılması var olan talebi karşılayacak ve alana daha fazla turist çekip, tanınması ve tanıtılmasına olanak sağlayacaktır. Açık rekreasyonel alan potansiyeli yüksek olan Yenice ilçesinin rekreasyon alanlarının ilgili mercilerin yönlendireceği uzmanlar tarafından yerinde tespit edilip, doğru planlamalar yapılarak geliştirilmesi gerekmektedir.

Karabük merkez ilçesi mülki sınırları içerisinde yer alan Keltepe Kayak Merkezi Karabük-Zonguldak-Bartın üçgenindeki tek kayak merkezidir. Son dönemlerde yapılan yatırımlar neticesinde rekreasyon faaliyetleri için geliştirilmeye çalışılan bir sahadır. Fakat günümüzde Keltepe Kayak Merkezi'nde günübirlik tesis (kantin) haricinde konaklanacak bir tesis bulunmamaktadır. Yani kayak merkezi sadece günübirlik faaliyetler için hizmet vermektedir. Mevcut potansiyeli yüksek olan Keltepe kayak merkezine tüm yaş, gelir ve meslek sahiplerine hizmet verecek otellerin inşa edilmesi gerekmektedir. Ayrıca turistlerin ve ulaşım imkânı bulunanların haricinde, ulaşım imkânı kısıtlı olan Karabük Üniversitesi öğrencilerinin de yoğun ilgisi göz ardı edilmemeli, ulaşım imkanları arttırılmalıdır. Karabük Valiliği tarafından sadece hafta sonları hizmet veren, günde tek sefer gerçekleştiren (geliş-gidiş) servisler tahsis edilmiştir. Bu servislerin günde en az 2 sefere çıkarılması gerekmektedir.

Karabük ilinin coğrafi yapısından kaynaklanan yaylalar, mağaralar, ormanlık sahalar, eko turizm alanları, piknik ve mesire sahaları yoğun bir açık alan rekreasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Bu alanlarda düzenli istatistiksel verilerin tutulması, ilgili rekreasyonel alanlarının geliştirilmesi adına ileride yapılacak olan planlamalara katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak yerel yönetimler, Karabük İl Kültür ve Turizm Bakanlığı ile koordineli bir şekilde geleceğe yönelik sürdürülebilir planlamalar yapılmalıdır. Planlama sürecinde halkın istekleri, talepleri ve ihtiyaçları belirlenmelidir. Aynı zamanda kullanıcılara belirli aralıklarla anket yöntemleri uygulanarak durum analizi yapılmalı ve sorunları tespit edilerek çözümler üretilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aslan Z, (1993). Sanayileşme ve Kentleşmenin Doğada Rekreasyon Faaliyetlerine Duyulan Gereksinimi Arttırıcı Etkisi. *Ekoloji Çevre Dergisi*, (8): 22-24.
- Aslanboğa, İ. ve Gül, A. (1999). *Kemalpaşa Ormanlarının Rekreasyonel Değeri*, Kemalpaşa Sempozyumu 3-5 Haziran. İzmir
- Atken, M. (2003). Isparta İlindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(2): 115-132
- Chhetri, P., ve Arrowsmith, C. (2008). GIS-based modelling of recreational potential of nature-based tourist destinations. *Tourism Geographies*, 10(2), 233-257.
- Clawson, M., ve Knetsch, J. L. (1971). *Economic of Outdoor Recreation*. Baltimore: John Hopkins Press.

Karabük İlindeki Rekreasyon Alanlarının Coğrafi Dağılışı

- Çelikbaş, E. (2019). "Hadrianoupolis Kilise C Yapısı'nda Ele Geçen İki Adet Yün Tarağı Üzerine Değerlendirme", *TÜBA-KED*, (20), 73-82.
- Çelikbaş, E., Keleş, V. ve Ergürer, E., (2017). "Hadrianoupolis 2016 Yılı Çalışmaları", *39.Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt:3, Ankara, 645-654.
- Çevirgen, A. (1996). Termal kür merkezlerinin rekreatif amaçlı gelişimi ve örnek bir uygulama (Bastırılmamış Yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diker, O., Deniz, T., ve Çetinkaya, A. (2016). Jeoturizm Kapsamında Safranbolu'da Coğrafi Kaynakların Değerlendirilmesi ve Safranbolu Jeoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 334-348. 6 Mayıs 2020 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/johut> adresinden erişildi.
- Gökoğlu, A. (1952). *Paphlagonia (Paflagonya): gayri menkul eski eserleri ve arkeolojisi*. Doğrusöz Matbaası.
- Gül, T. (2014). Rekreasyon Olgusuna Genel Yaklaşım. *Rekreasyona Giriş içinde*, 2-69.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., ve Dinç, Y. (2009). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi:(örnek animasyon uygulamaları)*. Detay yayınları.
- Hazar, A. (2003). *Rekreasyon ve animasyon: rekreasyon ve animasyon teorisi, animasyon hizmetlerinin yönetimi, geleneksel kültür canlandırması, uygulamalı animasyon etkinlikleri*. Detay Yayıncılık.
- Janiskee, R. L. ve Mitchell, L. S. (1989). Applied recreation geography. In *Applied geography: Issues, questions, and concerns* (pp. 151-163). Springer, Dordrecht.
- Kalyoncu, H., ve Tunçözgür, Ü. (2012). *Mücadele ve Safranbolu*. Karabük Valiliği Yayınları.
- Karabük Esnaf Odası (2020).
- Karabük Valiliği (2020). 3 Haziran 2020 tarihinde <http://www.karabuk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Keleş, V., Çelikbaş, E., Yılmaz, A., (2011). "Hadrianoupolis 2010 Yılı Çalışmaları (İlk Sezon)", *33.Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt:1, Ankara, 39-53.
- Keleş, V., Çelikbaş, E. ve Yılmaz, A., (2014). "Paphlagonia Hadrianoupolis'i", *Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisininin 40 Yılı*, Edi.: H.Kasapoğlu-M.A.Yılmaz, Ankara, 271-290.
- Keleş, V., Kılavuz, B.N., Çelikbaş, E. ve Yılmaz, A., (2015). "Hadrianoupolis 2013 Yılı Çalışmaları", *36.Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt:3, Ankara, 661-670.
- Keleş, V. – Çelikbaş, E. (2019). "Hadrianoupolis Nekropoller ve Mezar Tipleri", *Aizanoi IV: Anadolu'da Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Ölü Gömme Adetleri*, Edi. E. Özer, Ankara: Bilgin Kültür ve Sanat Yayınları, 187-212.
- Kılavuz, B. N., & ÇELİKBAŞ, E. (2013). Paphlagonia Hadrianoupolis'i/Paphlagonian Hadrianoupolis. *Journal of History Culture and Art Research*, 2(3), 159-214.
- Kılbaş, Ş. (2001). Rekreasyon–Boş Zamanı Değerlendirme. *Adana: Anaca Yayınları*
- Lew, A. (1987) A framework of Tourist Attraction Research, *Annual of Tourism Research*, 14, pp. 553– 575.
- Martin, W.H. ve Mason, S. (2003). Leisure in Three Middle Eastern Countries. *World Leisure Journal*, 45 (1), 35-44. 11 Ocak 2020 tarihinde <https://www.tandfonline.com/> adresinden erişildi.
- McMurray, K. C. (1930). The use of land for recreation. *Annals of Association of the American Geographers* 20(1), 7–20.
- Özçağlar, A. (2015). *Yönetmel Coğrafya*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Özgüç, N. (2015). *Turizm coğrafyası*. İstanbul: Çantay Kitabevi. 8.Baskı
- Özdemir, Ü. (2011). Safranbolu'nun Kültürel Miras Kaynakları ve Korunması. *Eastern Geographical Review*, 16(26). 4 Aralık 2019 tarihinde <https://web.b.ebscohost.com/> adresinden erişildi.

- Polat, S., ve Polat, S. A. (2012). Karabük Yenice Ormanları'nın Rekreasyon Potansiyelinin Değerlendirilmesi. I. *Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, 12-15.
- Plummer, Ryan. (2009), *Outdoor Recreation*, First Edition Published by Routledge, New York. the
- T.C Tarım ve Orman Bakanlığı (2018).
- TÜİK (*Sinema ve Tiyatro İstatistikleri* 2020).